

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. II. In quibus reperiatur habitus virtutis Pœnitentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

factum est, non fuerit factum, sed tum ut voluntas à malo illo avertatur, tum ut affectum suum in Deum ostendat, tum etiam ut illud prout reatu manet, ut loquitur Sanctus Augustinus libro primo de Nuptiis, capite vigesimo sexto, *Divinâ gratiâ suffulcus homo destruat*, nam ut ait idem S. Augustinus libro de verâ & falsâ Pœnitentiâ, capite vigesimo: *Qui convertitur, necessariò dolet habere, quod gaudet perdere.*

X. Dices quinto: Virtus cum delectatione exercetur, Pœnitentia cum tristitiâ. Respondetur, delectationem in exercitio virtutis repertam non opponi tristitiâ; nullus enim credo negabit, si quis doleat de calamitate sui amici, quin sit actus virtutis, sicut in Christo & Sanctis summus actus virtutis erat quo dolebant videre tot peccata in Deum commissa. Perillam ergo delectationem intelligitur facilitas quâ quis ubi virtutem semel affectus est, operatur.

XI. Quæres: Quid sit objectum materiale Pœnitentiæ? Dupliciter considerari potest hæc virtus, ut est prosecutio, & ut est fuga: ut ergo est prosecutio objectum illius esse potest quicquid juvat ad finem Pœnitentiæ, scilicet vel ad refarciendum jus Dei læsum, vel ad eum habendum placatum, vel aliud hujusmodi, secundum diversas opiniones de motivo & objecto ejus formali, de quo postea: omnè enim illud eligi potest ut medium ad hunc finem consequendum.

XII. Ut verò Pœnitentia est fuga, objectum materiale illius imprimis sunt peccata omnia, tum mortalia, tum venialia, etiam remissa, cum de his omnibus dolere adhuc quis possit quòd per illa Deum offenderit. Peccata etiam actualia ante Baptismum commissa; imò debet de iis dolere adultus accedens ad Baptismum. Hæc intelligenda sunt de Pœnitentiâ secundum actum maxime proprium, & antonomastice sumptum, nempe prout est detestatio & retractatio; si enim sumatur secundum actus minus proprios & secundarios, ad alia objecta extenditur.

SECTIO SECUNDA.

In quibus reperiatur habitus virtutis Pœnitentiæ.

I. DE hominibus in viâ, illis saltem, qui aliquando peccarunt, non est controversia, saltem ubi gratiam recuperarunt, cum nihil sit quod impediât quo minus in iis reperiatur. Difficultas ergo est de Christo, Beatissimâ Virgine, Angelis, & Beatis omnibus, utrum scilicet in iis sit, aut esse possit virtus, seu habitus Pœnitentiæ.

II. Dico primò: In hominibus qui adhuc sunt in statu peccati mortalis non est habitus Pœnitentiæ: ita communis Theologorum sententia, qui unâ cum gratiâ dicunt omnes habitus virtutum moralium infusarum deperdi, quod tamen quoad Pœnitentiam in particulari, firmâ aliquâ & efficaci ratione ostendi vix potest, ut ait Vasquez primâ secundæ, disp. 88. capite primo, num. tertio; cum enim Fides & Spes habituales manent in peccatore, ut per eas se disponat ad justificationem, licet non minus sint passiones vel quasi passiones gratiæ, quàm habitus Pœnitentiæ, quidni etiam in peccatore manebit virtus infusa Pœnitentiæ, ut homo similiter per ejus

actum, nempe dolorem disponat, se similiter ad justificationem. Dicit tamen potest esse peculiaritatem rationem de Fide & Spe, quia sine Spe nihil potest homo ferid aggredi circa consecutionem salutis, nec difficultates occurrentes vincere, at sine pœnitentiâ speciali potest, cum ex aliis motivis possit à peccato respiscere, & idem suo modo est de Fide.

Dico secundo: In Beatis manet habitus Pœnitentiæ: ita Sanctus Thomas in quarto, dist. decimâ quartâ, quæst. primâ, art. tertio, quæstionculâ secundâ, Suarez hic, disp. 7. sect. primâ, num. decimo, & Tomo primo in tertiam partem, disp. 4. sect. 5. §. Secundus modus & disp. 19. sect. 1. Coninck hic, disp. primâ, dub. tertio, sine.

Notandum, Pœnitentiam secundum rigorosam significationem vocis importare absolutam retractationem peccati proprii, & consequenter connotat peccatum ab illo subjecto, in quo est illa virtus; commissum, quo sensu negat Sanctus Thomas pœnitentiam fuisse in Christo. Alio modo sumitur Pœnitentia in ordine ad alios actus, nempe detestationem peccati secundum se, gaudium de peccato non commissio ob gravitatem divinæ offensæ in peccato relucentis, prout etiam ordinatur ad quosvis actus spectantes ad servandum jus divinum illatum: ut autem maneat habitus infusus, sufficit aliquos ejus actus esse subiecto possibiles.

Dices: Secundum communem sententiam Theologorum non est habitus Fidei in Beatis, ergo nec pœnitentiæ. Nego consequentiam; primò enim fides & visio beata ordinantur ad constituendos duos diversos status, viatoris scilicet & comprehensoris: unde connaturaliter opponuntur non minus quàm substantia propria & substantia Verbi in humanitate Christi, quarum hæc propterea illam naturaliter expellit, licet supernaturaliter esse possint simul, ut latè ostendimus in tractatu de Incarnatione, sicut & visio beata cum habitu Fidei.

Adde, Beatum nullum omnino actum à virtute Fidei provenientem elicere posse. Imò, inquis, potest elicere saltem aliquem actum conditionatum Fidei; licet enim dicere nequeat, credo Deum esse Trinum & Unam, Verbum assumpsisse naturam humanam, &c. potest tamen dicere, *Credere Deo revelanti, si daretur occasio*, & essem in statu in quo credere possem. Contra: Actus ille conditionatus non elicetur ab habitu Fidei, sed piæ affectionis; indicat enim promptitudinem ex parte voluntatis ad obediendum Deo in rebus Fidei, quæ operatio est affectus voluntatis, non actus intellectus: unde & propter hunc actum Suarez Tomo primo in tertiam partem, quæst. 7. in Commentario articuli tertii, licet neget in Christo manere habitum fidei, ait tamen esse in ipso habitum piæ affectionis. Imò ipsemet Sanctus Thomas quæstione illâ septimâ, articulo tertio, ad secundum hoc insinuare videtur, ubi postquam virtutem Fidei in Christo esse negaverat, ait tamen, ex parte voluntatis fuisse in eo quicquid ad obedientiam & meritum Fidei pertinet.

Hinc infero, in Christo fuisse virtutem pœnitentiæ in ordine ad actus aliquos secundarios illius, quod idem de Beatissimâ Virgine dicendum, & à fortiori de Adamo in statu innocentie, & de innocentibus, hoc est iis, qui compotes rationis, nondum peccarunt; ipsi enim saltem peccare possunt

III. In Beatis manet habitus Pœnitentiæ.

IV. Duobus modis sumitur Pœnitentia.

V. Est habitus Fidei non sit in Beatis, non tamen sequitur, in eis non remanere habitum Pœnitentiæ.

VI. Deinde, nullus actus ab habitu Fidei proveniens elici potest à Beatis.

VII. In Christo & Beatissimâ Virgine fuit virtus Pœnitentiæ quoad aliquos actus.

possunt venialiter, & consequenter peccatum illud absolute retractare.

VIII. *Quoad Angelos, qui eos inflexibiles ponunt, negant habere habitum Pœnitentia.*

De Angelis peculiaris est difficultas, nam secundum multos ita fixi sunt & inflexibiles circa id quod semel statuunt, ut se mutare in contrarium non possint; quare qui eos hoc modo inflexibiles ponunt negant habuisse habitum pœnitentiæ, etiam in viâ, quia peccatum si admisissent retractare non potuissent. Quam ob causam Sanctus Thomas primâ parte, quæst. 95. art. tertio corpore, licet Adamo in statu innocentia, pœnitentiæ habitum concedat, sicut alibi concedit innocentibus, Angelis tamen negat. Qui verò hanc in iis inflexibilitatem negant, virtutem pœnitentiæ concedunt, licet fortè probabilitate non careat, etiam positâ inflexibilitate illâ, potuisse in iis esse habitum pœnitentiæ, saltem in ordine ad actus secundarios.

IX. *Alius modus probandi manere in Beatis, & aliis quibusdâ ex supra positâ, habitum Pœnitentia.*

Alio modo probant aliqui in Beatis & aliis ple-
risque ex supra positis manere habitum pœnitentiæ; ad hoc enim, inquiunt, ut habitus aliquis infit alicui subiecto, spectare debemus, non quid per accidens aut ratione alicujus circumstantiæ, sed quid per se facere in illo subiecto possit, & si per se loquendo, & spectatâ naturâ illius subiecti possit operari, sufficit inquiunt, ut in eo ponatur. Sic cæco & muto baptizato non minus infunduntur habitus infusi ad coercenda vitia oculorum & linguæ, quàm in aliis baptizatis, quia per se loquendo, spectatâ naturâ subiecti, seu hominis, possunt illi habitus operari, & habent suum finem. Sic etiam in Beatissimâ Virgine in viâ, & Sanctis in cælo semper fuit habitus Charitatis, per quem quantum ad naturam subiecti poterant elicere actum contritionis ex motivo amoris Dei super omnia, licet per accidens non possent, quia vel non omnino peccârunt, quod certum est de Virgine, vel saltem nunc non sunt in statu doloris capace, de quo postea.

X. *Pœnitentia non est virtus Theologica.*

Quæres: Utrum Pœnitentia sit virtus Theologica? Respondetur negativè: Ratio est, quia ut aliqua virtus sit Theologica, habere debet Deum, vel pro motivo, seu objecto formali, vel pro objecto quod, & materiali, neutrum autem competit Pœnitentiæ; motivum enim formale ipsius, vel est honestas, quæ relucet in servando jus Dei illatum, vel illud læsum reparando, vel aliud hujusmodi secundum diversas hac de re opiniones: objectum ejus autem materiale est, vel ipsa non læso juris divini, vel illius jam læsi reparatio.

XI. *Objic. Habes Deum pro objecto, seu sine Cui.*

Dices: Saltem habet Deum pro objecto cui; vult enim satisfacere Deo, sicut Charitas vult Deo bona creata tanquam fini cui. Contra: Ergo obedientia per quam homo vult obedire Deo, & religio qua vult colere Deum, erunt virtutes Theologicae. Respondetur itaque, solum objectum cui non sufficere ut aliqua virtus censeatur Theologica, sed ulterius requiritur, ut vel Deus sit objectum quod, vel ut sit motivum formale propter quod, seu ex cujus complacentiâ aliquid expetitur, ut contingit in Charitate; ita enim Charitas vult bona creata Deo tanquam objecto cui, ut ipsa bonitas divina sit motivum formale illius actus, per quem scilicet etiam amat Deum.

XII. *Probatur ulterius Pœnitentiam non habere Deum pro*

Jam verò Pœnitentia nec habet Deum pro objecto materiali nec formali, ita ut ex complacentiâ Dei faciat quod facit, seu quia bonum est Deo, sed vult reparationem juris divini: sicut obedientia non vult Deum, sed obedire Deo,

seu honestatem illam quæ relucet in obsequendo Deo: Religio etiam non vult Deum, sed cultum Dei. Unde nec propriè dici potest Deus objectum seu finis cui pœnitentiæ; quod enim hoc modo est finis cui, est illud ex cujus complacentiâ aliquid fit, licet lato quodam modo dici possit Deus objectum seu finis cui pœnitentiæ, quia scilicet est objectum illud, cui volumus satisfacere, seu debitum deferimus, ac proinde nulla harum est virtus Theologica.

Hæc tamen intelligenda sunt de actu pœnitentiæ purè ex motivo pœnitentiæ: sicut namque est possibilis una visio albedinis aut Leonis tantum, alia nigredinis & equi tantum, tertia demum quæ simul sit visio albedinis & nigredinis, vel equi & Leonis, ita fortasse nulla est implicitantia, quo minus idem numero actus procedat ex variis motivis, sicque doleat quis de peccato, & ex motivo Charitatis & Pœnitentiæ, tunc autem actus ille habebit utramque rationem, seu formalitatem, Charitatis, in quantum est propter Deum summè per illum actum amatum; pœnitentiæ specialis virtutis, in quantum elicitur ex speciali motivo Pœnitentiæ, sed de hoc plura postea.

SECTIO TERTIA.

Quis actus propriè sit actus Pœnitentiæ.

Pœnitentiam agere ut ait S. Gregorius Homiliâ trigessimâ quartâ in Evangelia, est perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare: & Sanctus Augustinus libro de verâ & falsâ Pœnitentiâ, vel quisquis est auctor illius libri, est quadam dolentis vindicta, semper puniens quod dolet commississe. Ex his & aliis dictis Patrum colligimus ad Pœnitentiam latè, seu integraliter sumptam multos actus concurrere. Inprimis ergo intervenit actus intellectus, quo gravitas peccati vel ex ratiohe Numinis offensi, vel poenæ peccatoribus designatæ proponitur: deinde ex parte voluntatis varii reperuntur affectus, vel constituentes, vel concomitantes Pœnitentiam, ut odium, seu detestatio peccati secundum se, sicut odium cujusque mali est averfatio ejus secundum se, abstrahendo ab illius præsentia, & opponitur amor, qui est affectus circa bonum secundum se: deinde est dolor seu tristitia de peccato præsentè, ex quo affectu provenit subinde motus in appetitu sensitivo, & lacrymæ. Præterea est propositum vitandi peccatum de cætero, voluntas poenam aliquam pro peccato admissio subeundi, seu satisfaciendi, &c. In præsentia itaque quærimus in quo ex actibus voluntatis, nam de actu intellectus & appetitus sensitivi nulla est controversia, esto ille necessario requiratur.

Dico primò: Detestatio seu odium peccati secundum se non est de conceptu essentiali Pœnitentiæ: secundum se inquam, nam utrum detestatio aliqua seu fuga illius ut præteriti non sit, postea videbimus. Probatur: potest dari actus perfectus Pœnitentiæ, ille nimirum quem Deus in Scripturis ab hominibus requirit, quando dicit: Pœnitentiam agite, convertimini ad me, projicite à vobis omnes iniquitates vestras, &c. sine actu illo odii & detestationis peccati secundum se, ergo Probatur